

Ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon (yenilikçilik) ve öz liderlik düzeyleri arasındaki ilişki*

Investigation of the relationship between individual innovation and self-leadership levels of midwifery students

Hatice Gül Öztaş¹, Ayşenur Durmuş²

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Kahramanmaraş, h.gul_akbaba@hotmail.com, 0000-0003-3574-2509

² Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Kastamonu, ayseurdurmus@kastamonu.edu.tr, 0000-0003-0361-8036

* Bu çalışma 6. Uluslararası 7. Ulusal Ebelik kongresinde (25-27 Eylül 2023) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:
Liderlik, Ebelik, Öğrenciler.

Key Words:
Leadership, Midwifery, Students.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Kahramanmaraş, h.gul_akbaba@hotmail.com, 0000-0003-3574-2509

DOI:
10.52880/sagakaderg.1293380

Gönderme Tarihi/Received Date:
06.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:
02.10.2023

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
01.12.2023

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon ve öz liderlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikteki araştırmaya Kastamonu Üniversitesi ve Kahramanmaraş Üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören 413 ebelik öğrencisi katılmıştır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tamamına (n=623) ulaşılmaya çalışılmıştır. Veriler "Kişisel Tanıtım Formu", "Öz Liderlik Ölçeği" ve "Bireysel İnovasyon Ölçeği" ile toplanmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin yaş ortalaması 20.95 ± 1.75'dir. Öğrencilerin, öz liderlik ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 79.17 ± 21.41 iken bireysel inovasyon puan ortalaması 61.74 ± 8.50 olarak bulunmuştur. Öz Liderlik ile Bireysel İnovasyon Ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ve orta güce yakın istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (r=0.296, p<0.001). **Sonuç ve Öneriler:** Ebelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ile bireysel inovasyon durumlarının orta seviyede olduğu ve aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ebelerin, öğrencilik döneminde bireysel inovasyon ve öz liderlik düzeylerinin belirlenmesi ve bunları geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinin artırılması önerilmektedir.

ABSTRACT

Purpose: The study was conducted to determine the relationship between individual innovation and self-leadership levels of midwifery students. **Methods:** 413 midwifery students studying in Health Sciences Faculties of Kastamonu University and Kahramanmaraş University participated in the descriptive and relationship-seeking study. Sample selection was not made in the study, and the whole population (n=623) was tried to be reached. Data were collected with "Personal Introduction Form", "Self-Leadership Scale" and "Individual Innovation Scale". **Results:** The mean age of the students was 20.95 ± 1.75. While the average score of the students from the self-leadership scale was 79.17 ± 21.41, the average individual innovation score was found to be 61.74 ± 8.50. It was determined that there was a statistically significant relationship between Self-Leadership and Individual Innovativeness Scale total scores, positive and close to medium strength (r=0.296, p<0.001). **Conclusion and Suggestions:** It was determined that midwifery students' self-leadership levels and individual innovation status were at a medium level and there was a positive relationship between them. It is recommended to determine the individual innovation and self-leadership levels of midwives during their student years and to increase training activities to improve these

GİRİŞ

İnovasyon, yeni ve farklı fikirler geliştirmek, bu fikirler doğrultusunda ürün veya hizmetler ortaya çıkararak bilim ve teknolojiyi hem toplumsal hem ekonomik yönden yararlı hale getirmektir (Yamaç, 2011). Türk Dil Kurumu (TDK) inovasyonu yenileşim olarak tanımlamaktadır (TDK, 2022). İnovasyonun, girişimcilik, teknoloji, araştırma, yaratıcılık gibi birçok kavramla ilişkisi bulunmaktadır (Dursun, 2017). İnovasyon sadece teknolojik inovasyon veya buluş değil, aynı zamanda yönetim, üretim, eğitim ve sağlık

bakım alanlarını da kapsamaktadır (Reyhan, Kabakci, Çelik ve Sayiner, 2018). İnovatif düşünce ve yenilikçi projeler sayesinde sağlığın korunması, geliştirilmesi, yenilikçi hizmet, kaliteli hasta bakımı sağlanmakta ve sağlık alanında toplumsal refah ve yaşam kalitesinde artış sağlanmaktadır (Gök Uğur, Aksu ve Hakyemez, 2020; Dil, Uzun ve Aykanat, 2012). Sağlık hizmetlerinde inovasyon kavramı, yeni yaklaşımların, teknolojilerin ve çalışma biçimlerinin geliştirildiği, yeni fikirlerin (yöntemler, hizmet türleri vb.) değer yaratan çıktılara dönüştürüldüğü bir süreç olarak tanımlanabilir (Şengün, 2016). İnovasyon, son yıllarda ebelik alanında önemli bir

kavram haline gelmiştir. Ebelik mesleğinin profesyonel bir şekilde sürdürülmesi, kaliteli ve kapsamlı bakım sunulabilmesi ve aynı zamanda ülke ekonomisine katkı sağlaması için inovatif bir yaklaşım içinde olması gerekir (Özbeş ve Başdaş, 2018; Utli ve Doğru, 2018; Şengün, 2016). Temel insan hakkı olan “sağlıklı olma” hakkının karşılanabilmesi için ebelerin her düzeydeki teknolojik, ekonomik, bilimsel, sosyal değişim ve gelişmelere paralel olarak kendilerini yenilemeleri gerekmektedir (Kartal, Özsoy ve Üner, 2018; Dinç ve Doğan, 2023). Ebeler, sağlık bakım sistemindeki yenilikleri bakım verdiği bireylere, ailelere ve topluma ulaştıran önemli sağlık profesyonellerindendir. Ebeler, sağlık sistemi içerisinde doğum öncesi, doğum ve doğum sonu bakım gibi çok önemli bir hizmeti verirken, uygun ve etkili olup olmadığını sürekli sorgulayarak, hizmetlerin daha verimli, kaliteli ve maliyete etkin bir şekilde nasıl sunulacağını araştırmakla da sorumludur (Kartal, Özsoy ve Üner, 2018). Dolayısıyla anne-çocuk sağlığının geliştirilmesi, sağlıklı gebe izlemi yapılması ve sağlık bakım sisteminin geliştirilmesi için ebeler yenilik yapmalı, yeniliği başlatmalı ve sürdürmelidir (Başkurt ve Ateş, 2020). Liderlik özelliğinin her yönüyle gerçekleşmesi için öz liderliğin öncelikli olarak gerçekleştirilmesi gerekir (Fidan, 2019). İlk olarak 1986 yılında Man tarafından tanımlanan öz liderlik bireyin doğal yollarla başarılı bir performansa ulaşması süreci şeklinde ifade edilmektedir (Man, 1986). Öz-liderlik kavramı, kişinin kendini etkilemesi üzerine kurulmuş öz-isteklendirme, öz-yönetim, öz-denetim ve öz-düzenleme süreçlerinin tamamını kapsayan bireysel bir liderlik durumudur (Fidan, 2019). Öz liderliği yüksek olan bireylerin mesleki başarısının ve örgütsel bağlılığının daha fazla olduğu belirtilmiştir (Avcı ve Kaya, 2021). Literatürde ebelerde güçlü liderlik davranışlarının anne ve bebek sağlığını olumlu etkilediği gösterilmiştir (Yücel, Kurt ve Cansever, 2018). Liderlik ve yalıtkan kavramlarının temelinde insan yer almaktadır (Fidan, 2019). İyi bir liderin en önemli özelliklerinden biri inovatif (yenilikçi) olmasıdır (Akyürek, 2020). Bu nedenle bireysel inovasyon ve öz liderlik sıkı sıkıya birbirine bağlıdır (Fidan, 2019). Liderlik kavramının tamamen yaşam bulması için öncelikle öz liderliğin gelişmiş olması önemlidir. Aynı şekilde inovasyonun yaşama sunulabilmesi için bireysel inovasyonun önemli olduğu bir gerçektir. Dolayısıyla bireysel inovasyon ile öz liderlik konularının ortak paydalarının olabileceği düşünülebilmektedir (Fidan, 2019). Ebelerin inovasyon ve öz liderlik özelliklerinin güçlü olması ebelik mesleğinin değer kazanmasına ve gelişmesine katkı sağlayacaktır. Literatürde ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon ile öz liderlik arasındaki ilişkisinin incelenmesi ile ilgili çalışma bulunmamaktadır (Başkurt ve Ateş, 2020; Atasoy, Doğu ve İlhan, 2019). Bu çalışma

ile ebelik öğrencilerinin öz liderlik ve bireysel inovasyon arasındaki ilişki belirlenerek, bu kavramların önemine dikkat çekilecek, bu kavramları etkileyen değişenler belirlenecek, ebelik öğrencilerinin öz liderlik ile bireysel inovasyon yönlerini geliştirme konusunun önemine dikkat çekilecek, aynı zamanda inovasyonun eğitimdeki önemine vurgu yapılarak literatüre katkıda bulunulacaktır.

Bu araştırma, sağlık profesyoneli olacak olan ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon düzeylerini ve öz liderlik düzeylerini tespit ederek, arasındaki ilişkiyi belirleyerek literatüre katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma analitik-kesitsel ve tanımlayıcı niteliktedir. Araştırma 1 Nisan 2022-15 Nisan 2022 tarihleri arasında Kastamonu Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırma, Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümlerinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 248 ebelik öğrencisi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 375 ebelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tamamına (n=623) ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak örneklem, öğrencilerin hasta olması, okulda bulunmaması, görevli olmaları ve araştırmaya katılmayı kabul etmemeleri nedeniyle 413 (% 66) öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın örneklemini ebelik bölümünde eğitim gören, araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve formları eksiksiz dolduran 1., 2., 3. ve 4. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Herhangi bir program kapsamında üniversitede bulunan öğrenciler ise çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan tüm öğrencilerin katılımı sağlanarak; araştırma yürütülmüştür.

Bağımlı ve bağımsız değişkenler

Öğrencilerin yaşı, sınıfı, not ortalaması, yenilikleri takip etme durumu bağımsız değişkenleri oluştururken, öğrencilerin öz liderlik düzeyleri ile bireysel inovasyon düzeyleri çalışmanın bağımlı değişkenidir.

- Araştırma soruları aşağıdaki gibidir;
- Ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon düzeyleri nedir?

- Ebelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri nedir?
- Öz liderlik ve bireysel inovasyon arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Veri Toplama Araçları

Veriler 1 Nisan 2022-1 Mayıs 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, “Kişisel Tanıtım Formu”, “Öz Liderlik Ölçeği” ve “Bireysel İnovasyon Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Tanıtım Formu

Araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan kişisel tanıtım formu, ebelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, bulunduğu sınıf, not ortalaması, girişimler ve yenilikleri takip etme durumunun sorulduğu 15 sorudan oluşmaktadır (Bodur, 2018; Ertaş ve Kıracı, 2019).

Liderlik Ölçeği

Öz Liderlik Ölçeği Prussia ve Anderson (1997) (Anderson ve ark. 1997) tarafından geliştirilen ve daha sonra Neck ve ark. (Neck, Christopher ve Houghton 2006) tarafından doğrulayıcı çalışmalar yapılan Öz Liderlik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması Tabak ve ark. tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Davranış Odaklı (10 madde), Doğal Ödül (5 madde), Yapıcı Düşünce Stratejileri (14 madde) olmak üzere 3 temel boyutu ve bu boyutlar altında sıralanan 8 alt boyutu bulunmaktadır. 5'li likert yapısında olan bu ölçekten alınan puan en düşük 29 ve en yüksek 145 puan olabilir. Puan yüksekliği bireyin öz liderlik becerilerinin yüksek olduğuna ve ölçekte bulunan üç farklı boyut altında temsil edilen stratejilerin sıklıkla uygulandığına işaret etmektedir (Tabak, Sığı ve Türköz, 2013). Bu çalışmanın Cronbach alpha değeri 0.976 olarak bulunmuştur.

Bireysel İnovasyon (Yenilikçilik) Ölçeği (BYÖ)

1977 yılında Hurt ve arkadaşları (Hurt ve ark.1977) tarafından geliştirilen ölçek 2010 yılında Kılıçer ve Odabaşı tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik-güvenirliği yapılmıştır. Ölçeğin kendisinin ve Türkçeye uyarlanmış halinin Cronbach alfa katsayısı sırasıyla 0.89 ve 0.82'dir. Bireysel İnovasyon Ölçeği, değişime direnç, fikir önderliği, deneyime açıklık ve risk alma olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 14-94 arasında değişmektedir. Toplam puana göre BYÖ kategorileri şu şekildedir: 80 üzeri yenilikçi, 69-80 öncü, 57-68 sorgulayıcı, 46-56 kuşkucu ve 46 altı gelenekçi olarak adlandırılmaktadır (Kılıçer ve Odabaşı, 2010). Bu çalışmanın Cronbach alpha değeri 0.916 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Öğrenciler kişisel tanıtım formu, öz liderlik ölçeği ve bireysel inovasyon ölçeğini, bireysel olarak okuyup yanıtlamışlardır. Soruları cevaplamaları için herhangi bir süre verilmemiştir. Soruların cevaplanma süresi 10-15 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Araştırma verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılarak analiz edildi. Sürekli değişkenlere ait veriler ortalama (Ort.) ve standart sapma (SS) ile, kategorik değişkenlere ait veriler sayı (n) ve yüzde (%) kullanılarak raporlandı. Sürekli bağımlı değişkenlerin normallik dağılımı için Kolmogorov-Smirnov normallik testinin anlamsız çıkması ($p>0,05$), çarpıklık-basıklık değerleri için çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0'a yakın olması, histogram grafiğinde çan eğrisinin aranması ve Normal Q-Q Plot grafiğindeki noktaların 45 derecelik çizgi üzerinde veya yakınında olması ve aritmetik ortalama, mod ve medyanın birbirine eşit ya da yakın olması beklenmektedir. Sürekli değişkenlerin yukarıdaki özelliklerin büyük çoğunluğunu sağlaması sebebiyle parametrik testlerden yararlanılmıştır.

İki gruba sahip değişkenlerde bağımsız örneklem t testi, üç ve üzeri grubu bulunan değişkenlerde tek yönlü varyans analizi kullanıldı. Varyansların homojen dağılmadığı durumlarda Welch test (Robust test of equality of means) kullanıldı (Harrison vd., 2021). Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek için post hoc Bonferroni yöntemi kullanıldı. Saptanan farklar “1-2-3-4” rakamları ve “>” büyüktür simgesi ile gösterildi. Sürekli değişkenler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirildi. Yapılan tüm testlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi (Harrison, Kemp, Brace ve Snelgar, 2021).

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu onayı (29.03.2022 tarih ve 02 nolu karar) ve Kahramanmaraş Sağlık Bilimleri Fakültesi ile Kastamonu Sağlık Bilimleri Fakültelerinden resmi izin alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek, sözlü olarak izinleri alındıktan sonra kişisel bilgi formu ve ölçekler uygulanmıştır. Katılımcıların katılma kararının sadece kendilerine bağlı olduğu, toplanan verilerin tamamının yalnızca bu çalışmada kullanılacağı belirtilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan en küçük öğrencinin yaşı 18, en yüksek olanın 35 olup yaş ortalamaları 20.96 ± 1.88 yıldır. Öğrencilerin %97.6'sının bekâr, %56.2'sinin bir ilde yaşadığı, %63.0'ünün aile gelirinin giderine denk, %59.6'sının anne ve %37.3'ünün de baba eğitim durumunun ilkökul, %70.9'unun bir devlet lisesinden

mezun olduğu belirlendi. Katılımcıların %28.8'inin ikinci sınıfta okumakta olduğu, %55.2'sinin genel not ortalamasının 3.00-4.00 arasında olduğu bulundu. Öğrencilerin %36.3'ünün bir seminer ya da konferansa katıldığı, %1.7'sinin ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunduğu, %47.5'inin meslekle ilgili yenilikleri takip ettiği ve yenilikleri takip edenlerin %49.0'unun sosyal medyayı kullandığı saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=413)

Değişkenler	Ort.±SS	Min. - Maks.
Yaş (yıl)	20.96±1.88	18-35
Değişkenler ve Alt Grupları	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-19 yaş	76	18.4
20 yaş	97	23.5
21 yaş	116	28.1
22 yaş ve üstü	124	30.0
Medeni durum		
Evli	10	2.4
Bekâr	403	97.6
Yaşanılan yer		
Köy/mahalle	78	18.9
İlçe	103	24.9
İl	232	56.2
Aile gelir durumu		
Gelir giderden fazla	23	5.5
Gelir gidere denk	260	63.0
Gelir giderden az	130	31.5
Anne eğitim durumu		
İlkokul	246	59.6
Ortaokul	89	21.5
Lise	64	15.5
Üniversite ve üstü	14	3.4
Baba eğitim durumu		
İlkokul	154	37.3
Ortaokul	100	24.2
Lise	105	25.4
Üniversite ve üstü	54	13.1
Mezun olduğunuz okul		
Devlet lisesi	293	70.9
Sağlık meslek lisesi	85	20.6
Özel okul	35	8.5
Sınıf düzeyiniz		
Birinci sınıf	95	23.0
İkinci sınıf	119	28.8
Üçüncü sınıf	114	27.6
Dördüncü sınıf	85	20.6
Genel not ortalamanız		
0.00-2.19	25	6.1
2.20-2.99	160	38.7
3.00-4.00	228	55.2
Seminer/konferans katılma durumu		
Evet	150	36.3
Hayır	263	63.7
Ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunma		
Evet	7	1.7
Hayır	406	98.3
Meslekle ilgili yenilikleri takip etme durumu		
Evet	196	47.5
Hayır	217	52.5
Yeniliklerin takip edildiği alan/yer*		
Dernekler	35	17.9
Sosyal medya	96	49.0
İnternet	55	28.0
Kitap, dergi, makale	10	5.1

Ort.:Ortalama, SS:Standart sapma,Min.: Minimum değer, Maks.: Maksimum değer *n=196

Öz Liderlik Ölçeğinden alınan en düşük puan 21 en yüksek puan 116 olup puan ortalaması 79.17±21.41 puandı. Bireysel İnovasyon Ölçeğinde alınan en düşük puan 39 en yüksek puan 86 olup puan ortalaması 61.74±8.50 puandı. Bu duruma göre, öğrencilerin öz liderlik düzeyleri ile bireysel inovasyon durumlarının orta seviyede olduğu söylenebilir. Bireysel İnovasyon Ölçeği kendi içerisinde, üzerinde çalışılan ya da araştırma yapılan popülasyonu sınıflandırmaya giderek kimlerin daha çok yenilikçi olduklarının belirlenmesi düşünülmüştür. Bu çalışmada da sınıflamaya gidilerek öğrencilerin %3.9'unun yenilikçi ve %14.3'ünün öncü oldukları saptandı (Tablo 2).

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre Öz Liderlik Ölçeği ve alt boyutlarından grupların aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması incelendiğinde; yaş, medeni durum, yaşanan yer, aile gelir durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, mezun olduğunuz okul, sınıf düzeyiniz, ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunma ve yeniliklerin takip edildiği alan/yer değişkenlerine göre Öz Liderlik Ölçek toplamından ve alt boyutlarından grupların aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0.05$).

Genel not ortalaması değişkenine göre ÖLÖ tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, genel not ortalaması yüksek olan öğrenciler için öz liderlik bileşenlerinin tüm özelliklerini taşıdıkları söylenebilir.

Seminer/konferansa katılma değişkenine göre ÖLÖ tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, seminer/konferansa katılan öğrenciler için öz liderlik bileşenlerinin tüm özelliklerini taşıdıkları söylenebilir.

Tablo 2. Öz Liderlik ve Bireysel İnovasyon Ölçek Puanlarının Dağılımı

Ölçek ve Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Beklenen	Gözlenen	Ort.±SS	Medyan (IQR)
		Min.-Maks. Değerler	Min.-Maks. Değerler		
Öz Liderlik Ölçeği	29	0-116	21-116	79.17±21.41	84 (24)
Davranış odaklı stratejiler	13	0-52	7-52	33.85±9.35	35 (11)
Doğal ödül stratejileri	2	0-8	1-8	5.71±1.78	6 (3)
Yapıcı düşünce modeli stratejileri	14	0-56	9-56	39.61±11.12	42 (13)
Bireysel İnovasyon Ölçeği	20	20-100	39-86	61.74±8.50	60 (10)
Değişime direnç	8	8-40	9-40	25.84±6.13	25 (9)
Fikir önderliği	5	5-25	7-25	18.12±3.72	18 (5)
Deneyime açıklık	5	5-25	6-25	19.70±3.51	20 (4)
Risk alma	2	2-10	2-10	7.76±1.56	8 (2)
Bireysel Yenilikçi Öğrencilerin Sınıflandırılması	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sınıflama		
Gelenekçi	7	1.7	≤ 45 puan		
Kuşkucu	103	24.9	46-56 puan		
Sorgulayıcı	228	55.2	57-68 puan		
Öncü	59	14.3	69-80 puan		
Yenilikçi	16	3.9	81 puan ≤		

Ort.:Ortalama, SS:Standart sapma,Min.:Minimum değer, Maks.:Maksimum değer Medyan: Ortanca, IQR(Q3-Q1): Çeyreklikler arası aralık

Meslekle ilgili yenilikleri takip etme değişkenine göre ÖLÖ tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, meslekle ilgili yenilikleri takip eden öğrenciler için öz liderlik bileşenlerinin tüm özelliklerini taşıdıkları söylenebilir (Tablo 3).

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre Bireysel İnovasyon Ölçeği ve alt boyutlarından grupların aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması incelendiğinde; yaş, medeni durum, yaşanan yer, aile gelir durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, mezun olduğunuz okul, sınıf düzeyiniz ve ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunma değişkenlerine göre Bireysel İnovasyon Ölçek (BYÖ) toplamından ve alt boyutlarından grupların aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0.05$).

Genel not ortalaması değişkenine göre fikir önderliği alt boyutundan grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, genel not ortalaması yüksek olan öğrenciler için ait oldukları grup içerisindeki diğer bireylerden daha önde kılan özelliği yansıttığı söylenebilir.

Seminer/konferansa katılma durumu değişkenine göre değişime direnç alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum için seminer/konferansa katılan öğrencilerin ait oldukları grup içerisindeki diğer bireylerden daha önde kılan özelliğini yansıttığı, yeniliği aramaya ve denemeye karşı istekli oldukları ve belirsizlikler karşısında yılmayıp kendilerini motive ettikleri söylenebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Öz Liderlik Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=413)

Değişkenler ve Alt grupları	n	Öz Liderlik Ölçek Alt Boyutları				Ölçek Toplamı Ort.±SS
		Davranış Odaklı Stratejiler Ort.±SS	Doğal Ödül Stratejileri Ort.±SS	Yapıcı Düşünce Modeli Stratejileri Ort.±SS	Ölçek	
Yaş						
18-19 yaş	76	32.00±9.09	5.26±1.75	38.18±11.61	75.45±21.51	
20 yaş	97	34.16±9.51	5.94±1.71	40.48±10.94	80.59±21.31	
21 yaş	116	34.63±9.00	5.84±1.81	39.84±10.88	80.31±20.98	
22 yaş ve üstü	124	34.02±9.64	5.69±1.80	39.57±11.21	79.29±21.81	
Test		F=1.316	F=2.346	F=0.633	F=1.019	
P		0.269	0.072	0.594	0.384	
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	
Medeni durum						
Evli	10	31.30±7.85	5.70±1.95	39.00±7.63	76.00±15.80	
Bekâr	403	33.92±9.38	5.71±1.78	39.62±11.19	79.25±21.54	
Test		t=-0.875	t=-0.021	t=-0.175	t=-0.474	
P		0.382	0.983	0.861	0.636	
Yaşanılan yer						
Köy/mahalle	78	33.15±10.21	5.53±1.95	37.88±11.99	76.56±23.51	
İlçe	103	34.06±8.30	5.75±1.56	39.74±9.53	79.54±18.46	
İl	232	34.00±9.51	5.76±1.82	40.13±11.45	79.89±21.91	
Test		F=0.271	W=0.456	F=1.201	F=0.723	
P		0.763	0.635	0.302	0.486	
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	
Aile gelir durumu						
Gelir giderden fazla	23	34.61±7.46	5.87±1.60	41.04±9.56	81.52±17.64	
Gelir gidere denk	260	33.78±9.77	5.78±1.84	39.66±11.45	79.23±22.21	
Gelir giderden az	130	33.86±8.81	5.54±1.69	39.25±10.73	78.65±20.47	
Test		F=0.082	F=0.923	F=0.259	F=0.177	
P		0.921	0.398	0.772	0.838	
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	
Anne eğitim durumu						
İlkokul	246	33.88±9.12	5.76±1.73	39.92±11.03	79.57±21.00	
Ortaokul	89	35.03±9.92	5.78±1.84	40.56±10.76	81.37±21.65	
Lise	64	32.33±9.66	5.52±1.97	37.48±11.96	75.33±23.00	
Üniversite ve üstü	14	32.93±7.67	5.29±1.49	37.71±10.52	75.93±18.90	
Test		F=1.088	F=0.633	F=1.200	F=1.136	
P		0.354	0.594	0.309	0.334	
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	
Baba eğitim durumu						
İlkokul	154	33.24±9.54	5.55±1.84	38.56±11.37	77.34±21.96	
Ortaokul	100	34.53±9.40	5.83±1.69	40.21±10.60	80.57±20.86	
Lise	105	34.28±9.11	5.85±1.73	40.80±11.00	80.92±20.95	
Üniversite ve üstü	54	33.54±9.27	5.70±1.89	39.17±11.54	78.41±21.86	
Test		F=0.486	F=0.797	F=0.986	F=0.772	
P		0.692	0.496	0.399	0.510	
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	

n: Sayı, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, 1-2-3-4: Gruplar arasındaki farkın gösterimi

Post Hoc: Gruplar arası fark: Bonferroni yöntemi, W: Welch test (Robust test of equality of means)

F: One-way ANOVA test, t: Independent samples t test

Tablo 3. (Devam) Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Öz Liderlik Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=413)

Değişkenler ve Alt grupları	n	Öz Liderlik Ölçek Alt Boyutları			
		Davranış Odaklı Stratejiler Ort.±SS	Doğal Ödül Stratejileri Ort.±SS	Yapıcı Düşünce Modeli Stratejileri Ort.±SS	Ölçek Toplamı Ort.±SS
Mezun olduğunuz okul					
Devlet lisesi	293	33.56±9.01	5.67±1.75	39.33±10.66	78.56±20.54
Sağlık meslek lisesi	85	34.29±10.52	5.82±1.88	40.16±12.71	80.28±24.36
Özel okul	35	35.26±9.22	5.83±1.85	40.54±10.95	81.63±21.31
Test		F=0.633	F=0.340	F=0.318	F=0.463
P		0.532	0.712	0.728	0.630
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-
Sınıf düzeyiniz					
Birinci sınıf	95	32.40±9.09	5.42±1.70	39.03±11.07	76.85±20.86
İkinci sınıf	119	32.96±9.00	5.66±1.76	38.50±10.97	77.13±21.04
Üçüncü sınıf	114	34.8±10.09	5.83±1.90	40.05±12.06	80.68±23.44
Dördüncü sınıf	85	35.47±8.84	5.94±1.71	41.20±9.98	82.61±19.33
Test		F=2.391	F=1.526	F=1.119	F=1.663
P		0.068	0.207	0.341	0.174
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-
Genel not ortalamanız					
0.00-2.19 ¹	25	32.44±7.76	5.60±1.66	37.60±9.87	75.64±18.63
2.20-2.99 ²	160	32.29±10.04	5.43±1.89	37.62±11.79	75.34±22.84
3.00-4.00 ³	228	35.11±8.84	5.92±1.70	41.22±10.52	82.25±20.21
Test		F=4.640	W=3.497	F=5.496	F=5.366
P		0.010	0.036	0.004	0.005
Post-hoc (Bonferroni)		3>2	3>2	3>2	3>2
Seminer/konferansa katılma durumu					
Evet ¹	150	35.23±9.51	6.06±1.72	41.59±11.04	82.89±21.37
Hayır ²	263	33.07±9.18	5.51±1.79	38.48±11.02	77.06±21.18
Test		t=2.275	t=3.030	t=2.763	t=2.681
P		0.023	0.003	0.006	0.008
Ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunma					
Evet	7	39.00±6.43	6.29±0.95	44.86±8.21	90.14±14.67
Hayır	406	33.77±9.37	5.70±1.79	39.52±11.15	78.99±21.47
Test		t=1.471	t=0.860	t=1.261	t=1.369
P		0.142	0.391	0.208	0.172
Meslekle ilgili yenilikleri takip etme durumu					
Evet ¹	196	35.51±7.89	6.02±1.57	42.31±9.23	83.84±17.47
Hayır ²	217	32.36±10.28	5.44±1.91	37.17±12.09	74.96±23.69
Test		t=3.467	t=3.331	t=4.823	t=4.294
P		<0.001	0.001	<0.001	<0.001
Yeniliklerin takip edildiği alan/yer*					
Dernekler	35	36.37±8.31	6.29±1.67	42.29±10.41	84.94±19.30
Sosyal medya	96	35.79±8.05	6.04±1.56	42.65±8.82	84.48±17.06
İnternet	55	34.40±7.73	5.76±1.61	41.44±9.66	81.60±17.93
Kitap, dergi, makale	10	35.90±5.92	6.20±1.03	44.00±6.82	86.10±12.58
Test		F=0.547	F=0.870	F=0.315	F=0.443
P		0.651	0.458	0.814	0.723
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-

n: Sayı, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, 1-2-3-4: Gruplar arasındaki farkın gösterimi, *n=196

Post Hoc: Gruplar arası fark: Bonferroni yöntemi, W: Welch test (Robust test of equality of means)

F: One-way ANOVA test, t: Independent samples t test

Meslekle ilgili yenilikleri takip etme durumu değişkenine göre değişime direnç alt boyutundan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, öğrencilerin değişime ve yeniliğe karşı kaygılarını göstermekle birlikte genel olarak yeniliği aramaya ve denemeye karşı istekli oldukları söylenebilir.

Yeniliklerin takip edildiği alan/yer değişkenine göre deneyime açıklık ve risk alma alt boyutundan grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Bu durum, öğrenciler için yeniliği aramaya ve denemeye karşı istekli oldukları

ve belirsizlikler karşısında yılmayıp kendilerini motive ettikleri söylenebilir (Tablo 4).

Öz Liderlik ile Bireysel İnovasyon Ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ve orta güce yakın istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($r=0.296$, $p<0.001$). Bu ilişki, öğrencilerin öz liderlik ve bireysel inovatif özelliklerine ait puanların birlikte arttığına ya da azaldığına göstergesidir. Bu iki ölçeğin birlikte birbirlerinde açıkladıkları varyans %8.7'dir. Ayrıca, değişime direnç alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlar ve ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ve orta güce yakın veya orta güçte istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.001$)(Tablo 5).

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Bireysel İnovasyon Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=413)

Değişkenler ve Alt grupları	Bireysel İnovasyon Ölçek Alt Boyutları					
	n	Değişime Direnç Ort.±SS	Fikir Önderliği Ort.±SS	Deneyime Açıklık Ort.±SS	Risk Alma Ort.±SS	Ölçek Toplamı Ort.±SS
Yaş						
18-19 yaş	76	24.87±5.95	17.79±3.23	19.72±3.12	7.76±1.44	62.41±8.53
20 yaş	97	25.69±6.26	18.27±3.61	20.04±3.48	8.03±1.49	62.65±9.08
21 yaş	116	26.01±6.20	18.09±3.85	19.53±4.06	7.51±1.81	61.11±8.86
22 yaş ve üstü	124	26.38±6.08	18.23±3.97	19.60±3.22	7.77±1.43	61.22±7.61
Test		F=1.003	F=0.292	F=0.435	W=1.787	F=0.894
p		0.391	0.831	0.728	0.151	0.444
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Medeni durum						
Evli	10	24.70±8.22	17.70±4.50	19.90±3.03	8.30±1.25	63.20±9.55
Bekâr	403	25.86±6.08	18.13±3.70	19.70±3.53	7.74±1.57	61.71±8.48
Test		t=-0.592	t=-0.360	t=0.178	t=1.115	t=0.548
p		0.554	0.719	0.859	0.266	0.584
Yaşanılan yer						
Köy/mahalle	78	26.23±5.95	17.74±3.99	18.92±4.09	7.44±1.68	59.87±9.25
İlçe	103	25.43±5.95	18.13±3.12	19.97±3.00	7.95±1.42	62.62±7.21
İl	232	25.88±6.29	18.24±3.87	19.85±3.49	7.78±1.57	61.98±8.70
Test		F=0.396	W=0.459	W=1.953	F=2.473	F=2.554
p		0.673	0.632	0.145	0.086	0.079
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Aile gelir durumu						
Gelir giderden fazla	23	24.74±5.83	18.22±3.45	20.13±3.05	7.87±1.18	63.48±9.72
Gelir gidere denk	260	25.59±6.20	18.12±3.74	19.81±3.48	7.75±1.56	62.09±8.95
Gelir giderden az	130	26.52±6.03	18.09±3.75	19.42±3.66	7.75±1.64	60.74±7.19
Test		F=1.398	F=0.012	F=0.698	F=0.065	W=1.734
p		0.248	0.989	0.498	0.937	0.185
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Anne eğitim durumu						
İlkokul	246	25.66±6.10	18.16±3.58	19.76±3.48	7.74±1.58	61.99±8.63
Ortaokul	89	26.94±5.74	18.29±3.86	20.00±3.09	7.97±1.38	61.31±7.63
Lise	64	25.38±6.62	18.16±3.90	19.45±3.78	7.63±1.70	61.86±9.20
Üniversite ve üstü	14	24.00±6.52	16.14±4.17	18.07±5.00	7.36±1.69	59.57±8.44
Test		F=1.582	F=1.399	F=1.350	F=1.003	F=0.453
p		0.193	0.243	0.258	0.391	0.715
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Baba eğitim durumu						
İlkokul	154	25.26±5.79	17.74±3.43	19.26±3.47	7.53±1.59	61.27±8.22
Ortaokul	100	26.91±6.34	18.21±3.81	19.95±3.34	7.91±1.48	61.16±7.92
Lise	105	25.73±5.94	18.45±3.91	20.13±3.33	7.88±1.56	62.72±8.47
Üniversite ve üstü	54	25.69±6.94	18.39±3.95	19.69±4.17	7.89±1.62	62.28±10.22
Test		F=1.502	F=0.921	F=1.515	F=1.779	F=0.855
p		0.214	0.431	0.210	0.150	0.464
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-

n: Sayı, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, 1-2-3-4: Gruplar arasındaki farkın gösterimi

Post Hoc: Gruplar arası fark: Bonferroni yöntemi, W: Welch test (Robust test of equality of means)

F: One-way ANOVA test, t: Independent samples t test

Tablo 4. (Devam) Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Bireysel İnovasyon Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=413)

Değişkenler ve Alt grupları	Bireysel İnovasyon Ölçek Alt Boyutları					
	n	Değişime Direnç Ort.±SS	Fikir Önderliği Ort.±SS	Deneyime Açıklık Ort.±SS	Risk Alma Ort.±SS	Ölçek Toplamı Ort.±SS
Mezun olduğunuz okul						
Devlet lisesi	293	25.89±6.10	18.11±3.62	19.70±3.53	7.75±1.56	61.68±8.11
Sağlık meslek lisesi	85	26.41±6.12	18.09±4.01	19.44±3.63	7.68±1.63	60.80±9.04
Özel okul	35	24.00±6.29	18.23±3.87	20.40±3.00	7.94±1.45	64.57±9.90
Test		F=1.962	F=0.017	F=0.936	F=0.343	F=2.489
P		0.142	0.983	0.393	0.710	0.084
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Sınıf düzeyiniz						
Birinci sınıf	95	25.69±6.07	18.40±3.56	19.95±3.33	7.86±1.51	62.52±8.47
İkinci sınıf	119	25.14±5.95	17.85±3.28	19.65±3.41	7.67±1.50	62.03±8.34
Üçüncü sınıf	114	26.32±6.20	18.06±4.01	19.38±4.11	7.62±1.79	60.74±9.39
Dördüncü sınıf	85	26.31±6.37	18.26±4.08	19.95±2.97	7.93±1.37	61.84±7.44
Test		F=0.930	F=0.438	W=0.590	F=0.885	F=0.841
P		0.426	0.726	0.622	0.449	0.472
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	-	-	-
Genel not ortalamanız						
0.00-2.19 ¹	25	24.12±7.42	16.48±4.45	17.80±5.52	7.20±2.27	59.36±8.56
2.20-2.99 ²	160	25.74±5.86	17.66±3.56	19.50±3.29	7.68±1.49	61.09±8.59
3.00-4.00 ³	228	26.09±6.16	18.62±3.66	20.06±3.32	7.87±1.52	62.46±8.37
Test		F=1.190	F=5.903	W=2.952	W=1.620	F=2.297
P		0.305	0.003	0.060	0.206	0.102
Post-hoc (Bonferroni)		-	3>1-2	-	-	-
Seminer/konferansa katılma durumu						
Evet ¹	150	25.99±6.39	18.85±3.86	20.35±3.50	8.04±1.50	63.26±8.80
Hayır ²	263	25.75±5.99	17.70±3.57	19.33±3.47	7.59±1.58	60.88±8.21
Test		t=0.378	t=3.065	t=2.860	t=2.815	t=2.762
P		0.705	0.002	0.004	0.005	0.006
Ebelikte yeni buluşlar/fikirler üretme konusunda girişimde bulunma						
Evet	7	28.86±6.18	19.86±3.02	20.14±3.39	7.71±1.25	60.86±6.82
Hayır	406	25.78±6.13	18.09±3.72	19.70±3.52	7.76±1.57	61.76±8.53
Test		t=1.316	t=1.249	t=0.333	t=-0.070	t=-0.278
P		0.189	0.212	0.740	0.944	0.781
Meslekle ilgili yenilikleri takip etme durumu						
Evet ¹	196	24.99±6.11	18.21±3.73	20.02±3.65	7.88±1.55	63.11±9.11
Hayır ²	217	26.59±6.07	18.03±3.71	19.42±3.37	7.65±1.57	60.51±7.72
Test		t=-2.666	t=0.497	t=1.713	t=1.510	t=3.145
P		0.008	0.620	0.087	0.132	0.002
Yeniliklerin takip edildiği alan/yer*						
Dernekler ¹	35	27.20±5.87	18.23±3.74	20.43±3.42	7.91±1.38	61.37±7.90
Sosyal medya ²	96	24.92±6.73	18.75±3.63	20.43±3.60	8.09±1.49	64.35±9.18
İnternet ³	55	23.93±4.79	17.18±3.92	18.69±3.76	7.33±1.68	61.27±9.41
Kitap, dergi, makale ⁴	10	23.90±5.99	18.70±2.63	21.90±2.28	8.70±1.16	67.40±8.42
Test		W=2.550	F=2.164	F=4.045	F=4.056	2.569
P		0.070	0.094	0.008	0.008	0.056
Post-hoc (Bonferroni)		-	-	2>3	2>3	-

n: Sayı, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma, 1-2-3-4: Gruplar arasındaki farkın gösterimi, *n=196

Post Hoc: Gruplar arası fark: Bonferroni yöntemi, W: Welch test (Robust test of equality of means)

F: One-way ANOVA test, t: Independent samples t test

Tablo 5. Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi

Ölçekler ve Alt Boyutları	Davranış		Doğal		Yapıcı		Öz	
	Odaklı		Ödül		Düşünce		Liderlik	
	Stratejiler		Stratejileri		Stratejileri		Ölçek	
	r	p	r	p	r	p	r	p
Bireysel İnovasyon Ölçek Toplamı	0.196	<0.001	0.353	<0.001	0.348	<0.001	0.296	<0.001
Değişime direnç	0.105	0.033	-0.027	0.584	-0.007	0.891	0.040	0.417
Fikir önderliği	0.247	<0.001	0.316	<0.001	0.299	<0.001	0.289	<0.001
Deneyime Açıklık	0.291	<0.001	0.346	<0.001	0.374	<0.001	0.350	<0.001
Risk alma	0.237	<0.001	0.283	<0.001	0.314	<0.001	0.290	<0.001

r=Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı

r=0,1-<0,3 arası zayıf, r=0,3-<0,7 arası orta, r=0,7-<1,0 arası yüksek düzeyde ilişkiyi göstermektedir.

TARTIŞMA

Ana çocuk sağlığının geliştirilmesinde önemli rolü olan ebelerin yeniliklere ayak uydurması, toplumun ihtiyaç duyduğu sağlık bakım hizmetlerini karşılaması için güçlü liderlik özelliğine sahip olması gerekir (Atasoy, Doğu ve İlhan, 2019; Çakmak ve Uğurluoğlu, 2019). Geleceğin ebeleri olan ebelik öğrencilerinin öz liderlik ve bireysel inovasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi bu açıdan önemlidir. Bireysel inovasyon ve öz liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmanın bulguları literatür ışığında tartışılmıştır.

Ebelerin liderlik becerisinin güçlendirilmesi, küresel olarak anne ve çocuk sağlığının korunması ve mevcut eksikliklerin giderilmesi açısından hayati öneme sahiptir (Hall ve ark. 2023). Bu çalışmada ebelik öğrencilerinin öz liderlik ölçeği puan ortalaması 79.17±21.41 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Katılımcıların orta düzeyde öz liderlik özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Literatürde ebelik ve hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda benzer şekilde liderlik becerilerinin yeterli düzeyde olduğu bildirilmiştir (Çevik ve Alan, 2021; Özkan ve ark. 2015). Bu çalışmada ebelik öğrencilerinin öz liderliği orta seviyede ancak istendik seviyede değildir. Ebelik bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması için geleceğin ebeleri olan ebelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyinin artırılmasına yönelik eğitsel uygulamalar yapılması önerilebilir.

BYÖ puan ortalaması en düşük puan 14 en yüksek 94 puan arasındadır. BYÖ puanı 68 üzerinde olanlar "yüksek düzeyde yenilikçi", 68-64 arasında olanlar "orta düzeyde yenilikçi" ve 64 altında olanlar ise "düşük düzeyde yenilikçi" olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada ebelik öğrencilerinin bireysel inovasyon puanı ortalaması 61.74±8.50 puandır (Tablo 2) ve orta düzeyde yenilikçi olduğu söylenebilir. Literatürde farklı meslek gruplarıyla yapılan çalışmalarda benzer

sonuçlar saptanmıştır (Bodur, 2018; Tarhan ve Doğan, 2018; Bunpin ve diğerleri, 2016). Toplam puana göre öğrencilerin BYÖ kategorileri şu şekildedir: 80 üzeri yenilikçi, 69-80 öncü, 57-68 sorgulayıcı, 46-56 kuşkucu ve 46 altı gelenekçi olarak yorumlanmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen ebelik öğrencilerinin genellikle "sorgulayıcı" özelliklere sahip olduğu belirlenmiştir. Literatürle elde edilen sonuçlar uyum göstermektedir (Ertuğ ve Kaya,2017; Korucu ve Olpak 2015). Ebelik öğrencilerinin sorgulayıcı özellikte olması yeniliklere karşı dikkatli ve ihtiyatlı davrandığını, risk alma konusunda yeteri kadar istekli olmadığını düşündürülebilir.

Genel not ortalaması, seminer/konferansa katılma ve meslekle ilgili yenilikleri takip etme değişkenine göre ÖLÖ tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir (Tablo 3). Genel not ortalaması yüksek olan öğrenciler için öz liderlik bileşenlerinin tüm özelliklerini taşıdıkları söylenebilir (Tablo 3). Can ve ark. yaptığı çalışmada benzer şekilde genel not ortalaması yüksek olan öğrencilerin liderlik düzeyinin daha iyi olduğu bildirilmiştir (Can ve ark.2022). Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına bağlı olarak öz liderlik düzeylerinin inovasyon üzerindeki etkisi de artış göstermektedir. Araştırmamız bu yönüyle literatür ile benzerlik göstermektedir. Bu durum akademik başarıyı yüksek olan bireylerin öz güvenin artmasının öz liderlik becerisini geliştirdiği şeklinde açıklanabilir. Başarılı öğrencilerin yeni kaynak arayışları, farklı bilgi keşif güçleri öz liderliklerinin davranışı ile gerçekleşmektedir. Yöneticilerin liderlik becerilerinin seminer ve kongrelere katılımını fikir alış verişinde bulunmasını ve son yeniliklerde bilgi sahibi olması açısından oldukça önemlidir (Erkan ve Abaan, 2006). İyi bir liderin en önemli özelliklerinden birisi yenilikleri takip etmesidir (Ardahan ve Konal, 2017). Bu çalışmada meslekle ilgili yenilikleri takip eden öğrenciler için öz liderlik bileşenlerinin tüm özelliklerini taşıdıkları söylenebilir (Tablo 3). Liderlik

özelliği gelişmiş olan bireylerin değişime daha çabuk adapte olması, değişimleri yakından takip etmelerine bağlanabilir.

Kişilerin eğitim yaşamlarında yenilikçi davranışlar göstermeleri akademik başarılarının artmasına öncülük etmektedir (Pınar ve Bozkurt 2022). Akademik başarılarının göstergesi olan genel not ortalaması değişkenine göre BYÖ ölçeği fikir önderliği alt boyutundan grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 4). Literatür de genel not ortalaması ile BYÖ puan ortalaması arasında farklı sonuçlar elde edilmiştir. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda genel not ortalaması ile BYÖ puan ortalaması arasında herhangi bir ilişki bulunmadığını bildirilirken (Ertuğ ve Kaya, 2017; Soysal, 2021), öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarda ise BYÖ ve genel not ortalaması arasında ilişki bulunmuştur (Erdoğan ve Güneş; Bitkin 2012). Bu farklılığın sebebi öğrencilerin farklı bölümlerde eğitim görmesi ve kişilik özelliklerinin farklılığından kaynaklanabilir. Ayrıca daha farklı ve geniş örneklem gruplarıyla çalışma yapılması önerilebilir.

Seminer/konferansa katılma durumu değişkenine göre değişime direnç alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlardan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir (Tablo 4). Bu durum için seminer/konferansa katılan öğrencilerin ait oldukları grup içerisindeki diğer bireyleri daha önde kılan özelliğini yansıttığı, yeniliği aramaya ve denemeye karşı istekli oldukları ve belirsizlikler karşısında yılmayıp kendilerini motive ettikleri söylenebilir. Erdoğan ve Güneş yaptığı çalışmada bu çalışmadaki benzer şekilde BYÖ ve seminer/konferansa katılma durumu arasında ilişki bulunduğunu bildirilmiştir (Erdoğan ve Güneş, 2013). Ertuğ ve Kayanın yaptığı çalışmada ise BYÖ ve seminer/konferansa katılma durumu arasında farklılıklar bulunmamıştır (Ertuğ ve Kaya, 2017). Bu farklılığı öğrencilerin kişisel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Halk sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli rolleri olan ebe ve hemşirelerin mesleki yenilikleri takip etmesi, kendilerini yenilemesi ve yenilikçi yaklaşımları benimsemesi gerekmektedir (Dinç ve Doğan 2023). Meslekle ilgili yenilikleri takip etme durumu değişkenine göre değişime direnç alt boyutundan ve ölçek toplamından grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4). Sertkaya'nın yaptığı çalışmada yenilikçi uygulamaları takip etme durumuna göre yapılan karşılaştırmalarda direnç alt boyutu dışındaki alt boyutlar ile ölçek toplamında uygulamaları

takip etmeyenlerin, direnç alt boyutunda ise takip edenlerin istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bildirilmiştir (Sertkaya, 2022). Bu durum, öğrencilerin değişime ve yeniliğe karşı kaygılarını göstermekle birlikte genel olarak yeniliği aramaya ve denemeye karşı istekli oldukları söylenebilir.

Yeniliklerin takip edildiği alan/yer değişkenine göre deneyime açıklık ve risk alma alt boyutundan grupların aldıkları puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Deneyime açıklık ve risk alma alt boyutunda sosyal medyayı kullanarak yeniliklere ulaşan öğrencilerin puan ortalamasının interneti kullanarak yeniliklere ulaşan öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlendi (Tablo 4). Literatürde benzer şekilde sağlık çalışanların mesleki yenilikleri sosyal medya aracılığıyla elde edildiği vurgulanmıştır (Esencan ve ark., 2019). Günümüzde artış gösteren sosyal medya kullanımı, faydalanılabilecek kaynaklara internet aracılığı ile ulaşım kolaylığının artması ile yenilikleri takip etmek öğrenciler için daha kolay bir hale gelmiştir. Buna bağlı olarak yenilikleri takip eden öğrencilerde bireysel başarı için kendi motivasyonunu sağlayıp kendini yönetme sürecinin daha çok geliştiği görülmektedir. Kendi motivasyonunu sağlamış bireylerde kişisel planlamaları daha düzenli ilerleyecek ve yeni kaynak arayışları ihtiyacı doğacaktır. Bu da kişiyi yeni arayışlara yönlendirecektir. Kişisel gelişim sürecini tamamlamış ve kendini yönetme konusunda gelişmiş kişilerin yeni arayışlara yönelmesi kaçınılmaz olacaktır.

ÖLÖ ile BYÖ toplam puanları arasında pozitif yönde ve orta güce yakın istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu ilişki, öğrencilerin öz liderlik ve bireysel yenilikçilik özelliklerine ait puanların birlikte arttığına ya da azaldığına göstergesidir. Yapılan çalışmalarda öz liderlik düzeyinin birçok değişkenden etkilendiği, özellikle; yaratıcılık, inovasyon ve iş performansı arasındaki ilişkiler incelendiğinde ve bu değişkenler ile öz liderlik arasında paralel bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Bodur, 2018; Kayral, 2015). Literatürde bu araştırmaya benzer şekilde öz liderlik ile bireysel inovasyon arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir (Fidan, 2019; Özsoy, 2012). Öz liderlik algısı güçlü olan bireylerin inovasyona daha açık olduğunu düşünülmektedir. Bu araştırma literatür ile uyum göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğrencilerin öz liderlik düzeyleri ile bireysel inovasyon durumlarının orta seviyede olduğu bulunmuştur. Ebelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve bireysel inovasyon durum arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun bireysel

yenilikçilik düzeyinin "sorgulayıcı" olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin akademik başarısının, seminer/konferansa katılma ve meslekle ilgili yenilikleri takip etme öz liderlik arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; öğrencilerin hayat boyu bilgiye erişim imkânları (kütüphane, internet, seminer vs.) kolaylaştırılmalı, yeni fikir/buluşlar konusunda desteklenmeli, inovasyon konusunda farkındalık oluşturulmalı, inovatif düşünme becerileri ve öz liderliği geliştirmeye yönelik eğitim içeriklerinin oluşturulması önerilir. Akademik başarısı yüksek olan ebelik öğrencilerine yönelik yeni ve ilgi çekici proje alanları oluşturulmalıdır. Ebelik öğrencilerinin öğrenme sürecini geliştirmek için öz liderlik ve bireysel inovasyon düzeyini artırmaya yönelik programların geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye'nin güneyinde ve kuzeyinde öğrenim gören ebelik bölümü öğrencileri ile sınırlı olduğu için sadece bu gruplara genellenebilir.

KAYNAKLAR

- Akyürek, M.İ. (2020). İnovasyon ve Liderlik. Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi, 3,1.
- Anderson, Joe S. ve Gregory E. Prussia (1997). "The Self-Leadership Questionnaire: Preliminary Assessment of Construct Validity". The Journal of Leadership Studies 4(2): 119-143.
- Ardahan, M., & Konal, E. (2017). Hemşirelikte yöneticilik ve liderlik. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(1), 140-147.
- Atasoy, I., Doğu, Ö. & İlhan, M.Z. (2019). Sağlık Bilimleri Öğrencilerinin Bazı Değişkenler ile Liderlik Eğilim Durumlarının İncelenmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 21(3): 36-46.
- Avcı, N. & Kaya, G. (2021). The relationship of learned resourcefulness with self-leadership skills: A study with nurse and midwife students. Nurse Education Today, 107, 105125. doi:10.1016/j.nedt.2021.105125.
- Başkurt, E. & Aydın, A.N. (2021). Ebelik Alanında İnovasyon Yaklaşımları. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(2), 29-34.
- Bitkin, A. (2012). Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri ile Bilgi Edinme Becerileri Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Şanlıurfa.
- Bodur, G. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik (İnovasyon) Düzeyleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki. HSP, 5(2), 139-148.
- Bunpin, J.J.D., Chapman, S., Blegen, M. & Spetz, J. (2016). Differences in innovative behavior among hospital-based registered nurses. JONA: The Journal of Nursing Administration, 46(3), 122-127.
- Can, R.; Erenoğlu, R.; Tambağ, H.; Akkız Çevik, S. (2022). Ebelik Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri. Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK), 7 (3), s.441-454. DOI: <https://www.doi.org/10.25279/sak.756134>
- Carragher, J. ve Gormley, K. (2017). Hemşirelik ve ebelik eğitimi ve uygulamasında liderlik ve duygusal zeka: bir tartışma

- makalesi. İleri hemşirelik dergisi , 73 (1), 85-96
- Çakmak, C. & Uğurluoğlu, Ö. (2019). Sağlık Çalışanlarının Öz Liderlik Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler, 7 (3) , 219-231. DOI: 10.18506/anemon.457195.
- Çevik, A., Alan, S.(2021). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri İle Ebelik Mesleğine Aidiyet Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 7(3), 182-196.
- Dil, S., Uzun, M. & Aykanat, B. (2012). Hemşirelik Eğitiminde İnovasyon. International Journal of Human Sciences, 9(2), 1217-1228.
- Dinç, H. & Doğan, E. (2023). Ebelikte ve Hemşirelikte İnovatif Düşünme ve Patent. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(1), 58-64.
- Dursun, Ö. O. (2017). İnovasyon üzerine kavramsal bir inceleme. Int J Manag Adm, 1(1): 12-17.
- Erdoğan, D. G., & Güneş, D. Z. (2013). The relationship between individual innovativeness and change readiness conditions of students attending faculty of education. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 106, 3033-3040.
- Erkan, E., & Abaan, S. (2006). Devlete ve özel sektöre bağlı hastanelerde çalışan servis sorumlu hemşirelerinin işe ve insana yönelik liderlik yönelimlerinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 13(1), 1-13.
- Ertuğ, N., & Kaya, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi.
- Esencan, T. Y., Yıldırım, A. D., & Arslan, C. (2019). Bir Kamu Hastanesinde Ebe Ve Hemşirelerin Sosyal Ağ Siteleri Kullanımı İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 1(1), 9-16.
- Fidan, M. (2019). Öğretmenlerde Bireysel İnovasyon ile Öz Liderlik Arasındaki İlişki. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2(3): 518-527. DOI: 10.33712/mana.661672
- Fidanboy, C. Ö. (2022). Öz Liderlik Stratejileri ve Bireysel Yenilikçilik: Başarılı Yaşlanma Üzerine Bir Araştırma. Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 22(1), 107-122.
- Future Possibilities". Journal of Managerial Psychology 21(4): 270-295.
- Gök Uğur, H., Aksu, D. & Hakyemez, A. (2020). Hemşirelerin İnovasyona Bakış Açılımları İle Bireysel Yenilikçilik Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(2), 128-134.
- Hall, H., Mahmood, M. A., Sitaing, M., Aines, P. Z., Cant, R., & Crawford, K. (2023). The PNG Midwifery Leadership Buddy Program: An evaluation. Women and Birth.
- Harrison, V., Kemp, R., Brace, N., & Snelgar, R. (2021). SPSS for psychologists (Seventh Edition). Red Globe Press.
- Hurt, H. T., Joseph, K., & Cook, C. D. (1977). Scales for the measurement of innovativeness. Human Communication Research , 4, 58-65.
- Kartal, Y.A., Özsoy, A. & Üner, K. (2018). Determination of Individual Innovation Profiles of Midwifery Students and Factors Affecting. Int J Health Sci Res ,8(4), 104-109.
- Kayral, İ. H. (2015). Öz Liderlik Becerilerinin, Sağlık Çalışanlarının İş Tatminleri ve İş Performanslarına Etkisi. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 18(2), 143-159.
- Kılıçer, K. & Odabaşı, H.F. (2010). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 150-164.
- Korucu, A., & Olpak, Y. (2015). Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 5(1), 109-127.
- Manz, C.C. (1986). Self-leadership: toward an expanded theory of self influence processes in organizations. Acad. Manag. Rev. 11 (3), 585-600. <https://doi.org/10.2307/258312>.

- Neck, Christopher P. ve Jeffery D. Houghton (2006). "Two Decades of Self-Leadership Theory and Search: Past Developments, Present Trends, and
- Ozdemir Ozkan N, Akin S, Durna Z. [Nursing students' leadership orientation and levels of motivation]. HEAD. 2015; 12(1): 51-61. doi:10.5222/HEAD.2015.051
- Özbey, H. & Başdaş, Ö. (2018). Hemşirelikte İnovasyon. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5 (1), 1-7
- Özsoy, İ. (2012). Örgüt İklimi Öz liderlik ve İş Tatmininin Ar-Ge Performansına Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pınar, G., Bozkurt, Ö. Ç. (2022). Yenilikçi Davranış Yoluyla Akademik Başarıyı Desteklemede Yaratıcı Öz Yeterlik ve Dijital Okuryazarlığın Rolü. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi, 6(1), 1-31.
- Reyhan, F., Kabakçı, E.N., Celik, N. & Sayiner, F.D. (2018). Opinions of midwifery and nursing students about the level of individual innovativeness and innovation in education. International Journal of Caring Sciences , 11(2), 977-984.
- Sertkaya, Ö.B. (2022). Farklı kuşaklardaki Hemşireleri Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri İle Yaşan Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişki, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Soysal, G. E. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Durumları İle Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi, 1(1), 1-9.
- Şengün, H. (2016). Innovation in Health Care Delivery. Med Bull Haseki; 54, 194-8.
- Tabak, A., Sığırı, Ü., & Türköz, T. (2013). Öz Liderlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Çalışması. Bilig, 67, 213
- Tarhan M, Doğan P. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik (İnovasyon) Düzeyleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki. Sağlık Bilim ve Meslekleri Derg. 2018;5(2):139-48.
- Türk Dil Kurumu, erişim linki: <https://www.tdk.gov.tr/icerik/diger-icerikler/tumsozlukler/20.04.2022>
- Utlı, H. & Doğru, B. V. (2018). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(3), 23-32.
- Yamaç, K. (2011). What is this innovation? Journal of Science Education and Thought, 1(3), 6-8.
- Yücel, U., Kurt, A. & Cansever, S.M. (2018). Ebelikte Liderlik ve Yönetim. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 7,3.